

ئەوانەى ھەرگىز لە ياد ناچن
غازى بامەپنى رابەرىكى مەزنى شانۆى كوردى بوو

مىژووى تەمەنى شانۆى كوردى ھەك لاي ھەمووان ئاشكرايە ، مىژوويەكى دورو درىژ نىە چونكە كورد ھەك نەتەوھىەك تەنھا ماوھى دەيان سالى و بگرە زياتریش ئاشنايەتى لەگەل ئەم ھونەرە زىندوھدا كە شانۆيە پەيدا كوردوھ ، گەر بىتو بمانەوى باس لە مىژووى شانۆ بگەين لە كوردوستان دا بە گشتى سەرچاوھىەكى زۆر ديارو باوەر پىكراو نىە كە بتوانين بىكەينە بەلگەيەكى نمونەيى روون بو چوونە ناو دنياى ئەم بەشەى ھونەرەوھ ، چونكە كورد نەتەوھىەكى ژيەر دەستەو بى

بەش و خاكەكەى لە لايەن داگىركەرانەوھ ھەميشە پارچەو بەش بەش كراوھو دەرەتەى ئەوھى نەدراوھتى كە بتوانى لە ھەموو روويەكى ژيانەوھ شارەزابىت و تواناي خووى بخولقينى ، دوو چارى جوړەھا نەھامەتى و دەرەدە سەرى و شەرو مال و ويرانى و كوشتار بوۆتەوھ ، كە بە ھۆيەوھ نەيتوانيوھ و دەرەتەى ئەوھى بو نەرەخساوھ بگاتە ئاستى رەوتى ژيانى نەتەوھ پيشكەوتوھكانى جىھان لە بوارى ھونەردا ، ھەك ئاشكراشە ھونەر بە گشتى پيويستى بە دنيايەكى ئاشتى و سەقامگىرى ھەيە بو خولقاندن و ابداع كردن و پيشكەوتن ، كە گومانى تيدا نىە كورد دەرەتەى بو ھەلگەوتايە لەم بوارانەدا ھىچى كەمتر نە ئەبوو لە گەلانى تر ، ئىستاش پيشكەوتنى دام و دەزگا ھونەرى وتيپە شانۆى و كەنالە تەلەفيزونىەكان و دراما و كارە ھونەريەكانى كوردو گەيشتنەوھى بە ئاستى رەوتى پيشكەوتنى عەولەمەى سەردەم لەم چەند سالانەى دويدا نمونەى ئەم راستيەن ، لىرەدا ئەمەوئ زياتر باس لە سەردەمىكى ھەستيارى مىژووى شانۆى كوردى بگەم كە بە سەردەمى دروست كەرى بناغەو دارپزەرى ئەم مىژووھ ناوژەند ئەكرئ ، بىگومان ناتوانين باس لەم مىژووى شانۆى كوردى بگەين لە ھەموو پارچەكانى كوردوستاندا چونكە پيويستى بە بەلگەو ئامارى راست ھەيە ، جگە لەو ھەوال و باسانەى ھەندىك شانۆيى و كارى ھونەرى بچوك نەبىت كە لە ھەندى روژنامەو گوڤارەكانى ئەو سەردەمانەى ئەو پارچانەى كوردوستان خوڤىندومانەتەوھ يا بىستومانە ، لەبەر ئەم ھۆيە باسەكەمان پەيوەندىدارە بە مىژووى ھونەرو شانۆ تەنھا لە كوردوستانى باشور يا (كوردوستانى ئىراق) كە ئەتوانين بلين سەرەتاي سالەكانى ۱۹۷۰ بە سەردەمى زىرين يا بە پيشكەوتوترين ساتى شانۆى كوردى دائەنرئ لە رووى نواندن و دەرھىنان و تىكست و دىكورو ھەموو كارە ھونەرى و تەكنىكەكانى ترەوھ ، ھەرەوھە زىادبوونى ژمارەى بىنەرەو جەماوھەرى شانۆ لە سەردەمەدا و رەو ھىزىكى گەورەى دا بە بەرەو پيشەوھ چوونى ئاستى وشيارى وگەشە كردنى شانۆى كوردى ، چاپ كردن و بلاو بوونەوھى چەندەھا گوڤارو روژنامەش كە زانىارى ئەكادىميانەو بە سودى لە سەر شانۆ تيدا بوو بو خوڤنەر يا چاپ كردنى ژمارەيەكى باش لە دەقە شانۆيىە كوردىيەكان و ھەرگىرانى دەيان تىكست و دەقى ترى عەرەبى و بىانى بو زمانى كوردى ، لەم سالانەش دا بوو چەندەھا كەسى پسپوورو شارەزاي بوارى شانۆ كە دەرچووى ئەكادىمياو پەيمانگا ھونەريەكان بوون گەرانەوھ بەرەو ولات و پەيوەنديان كرد بە دام و دەزگا و تىپە ھونەريەكانى كوردوستانەوھ ھەك ماموستايان (ئەحمەد سالار ، غازى بامەرنى ، فازل جاف ، تەلەت سامان ، بەدىعە دارتاش ، حىكمەت ھىندى ، سەباح عبدالرحمان ، سەعدون يونس) لە گەل پۆلىك لاو كە ئەوانيش لەو سالانەو سالانى داھاتو تر گەرانەوھ بو كوردوستان ھەك (شەمالى عەبە رەش ، كامەران رەووف ، پەيمان بەگوك ، شەھىد كەرىم عوسمان ، ئازاد جەلال) چەندانى تر كە ناتوانم ناوى ھەمويان بنوسم ئەمانە ھەمووى كارىگەرەيەكى بنەرەتيان كوردە سەر رەوتى بەرەو پيشەوھ چوونى بزافى شانۆى

كوردی ، ئهوهی لیڤه دا مه به ستمه كه له م نوسینه م دا باسی لیوه بکه م كه سایه تیه کی شایسته و به نرخی شانویه كه له و سه رده مه و پوژانی دوایتی نیو ئه م بزوتنه وه شانویه کوردیدا وه ک رابه ریك و پریسیوریکی كورد و پسیوریکی ئه كادیمی ، زور به توانا و دل سوزیه وه به دریزیایی ئه و چه ندان ساله ی كه له شاری سلیمانی بوو گه وره ترین خزمه تی هونه ری كرد به گشتی و شانوی كوردی به گشتی چ وهك ئه ندامیك له تیپی نواندن سلیمانی دا و چ وهك ماموستایه ك له چالاکی قوتابخانه كان دا و به ده یان ئه كته ری له لاوان و خویندكارو كه سایه تی پوژنبری ئاماده و پیگه یاند بو شانوی كوردی له سه ر بنه مایه کی زانستیانه كه پوژیکی کاریگه رو گرنگ ئه بینن له پیشكه وتنی ئه م بزوتنه وه یه ی شانوی كوردیدا،!

ئویش به ریز ماموستا غازی عبدالله محمد ئه مین بوو كه به نازناوی ماموستا غازی بامه پنی له ناو هونه رمه ندان و نیوه نده كه دا ئه ناسراو به ناوبانگ بوو . ؟

((وینه ی دووهم))

((وینه ی یه كه م))

(هه مان هوڵ و دیمه نیکی كه له هه مان

(شانوی هوڵی وه زاره تی په روه رده – به غداد)

(شانویی)

– ئه كته ره كان ، ئاسایش دانش ، كه مال

– ماموستا غازی بامه پنی له كاتی بینیی پوژی

عومه ر ،

شورش ئیسماعیل ، به هادین نوری ،

حیکایه تخوان (راوی) له شانویی مانگرتن دا –

جه مال مصطفی –

كوتایی سالی ۱۹۷۱ بوو ئیمه كومه لیک لاو بووین كه زور به مان ئاشنایه تیمان له گه ل شانۆ په پیدا كردبوو وه زور لامان موقه ده س و خو شه ویست ببوو چونكه ماوه یه ك له وه و پیش له یه كه م كاری شانویی (هاملیت) ی نوسه ری به ناوبانگ ولیم شه كسبیر به شداریمان كردبوو كه له ده ره یانی ماموستای به نرخی و خو شه ویست خاله همه فه ره ج بوو ، وه زیاتر له ماوه ی شه ش مانگ سه رقالی پروفه كردنی ئه م شانۆگه ری به بوین كه بو هه ر یه كێك له ئیمه وهك خویندنیکی په یمانگا وابوو وه ماوه ی یه ك مانگیش پیشكه ش كرا به جه ماوه ر له سه ر هوڵی شانۆی ئاماده یی سلیمانی كوران بویه دوای ته واو بوونی ئه م كاره هه موو روژیك له دوای كوتایی ده وامی قوتابخانه ئه م كۆمه له لاوه یه كترمان ئه بینیی له م هوڵه و بیرمان له دامه زاندنی تیپیکی شانویی قوتابیان ئه كرده وه ، كه دوایتر توانیمان ئه م تیپه دابمه زرنین و ماوه ی چه ند سالیكیش كۆمه لیک به ره می شانویی سه ركه وتو پیشكه ش بکه یین له وانه شانویی (به ریوه به ری تازه ، كفر ئه محمد ، ئه مره كه ی به گم ، تو له یه کی به خوین شوراو) و چه نده های تر ،!!

پاش ماوهیهک له شاری کهرکوهه تیپی شانوی مهشخه ل شانویی (کوتایی دهره بهگی) یان هیئا بۆ شاری سلیمانی، که له دهرهینانی ماموستا (سهلمان فایهق) بوو، بۆ کومه لهی ئیمهش رپکهوت که هه موومان خووش بهختانه وهک کۆمبارس بهشداری لهم شانوییه دا بکهین به هوی ئهوهی که زۆریه ی ئهکته رهکانی خوین به هوی باری ئابوریه وه نهیان ئهتوانی رۆژانه هاتووچوو بکهن له نیوان کهرکوک و سلیمانیدا چونکه ماوهی پانزه رۆژ ئهم شانۆگه رپکهیان له سلیمانی پیشکesh کرد ئهمه وای کرد ئیمه زیاتر له شانۆ نزیك ببینه وهو ئاشنایهتی و خووشه ویستیمان بۆ شانۆ زیاتر بیت، وه بۆ مه بهستی راپه راندنی هه ندیک کاری پبویستی شانۆگه رپکه که له لایهن دهرهینه ره وه پیمان سپهردرابوو ئه بوایه رۆژانه کاتیکی زوو له هۆله که ئاماده بین بۆ به جی گه یاندنی ئهم کارانه، رۆژیک کات ژمی ریانزه بوو ئیمه زۆریه مان له سه ر شانۆ سه رقالی کار کردن بووین، ماموستایهک هاته لامان که سیکی بالا مام ناوهندی سورو سپی چاوشین بوو یه کهم جار به زمانی عهره بی قسه ی له گه ل کردین، ئیمهش که سمان به ته وای شاره زای زمانی عهره بی نه بووین، دواتر ماموستا که ووتی من کوردم به لام خه لکی ناوچه ی بادینانم دهرچووی ئه کادیمیای هونه ره جوانه کانم به شی دهرهینان، له به غدا وه وهک ماموستای به شی هونه رو شانۆ هاتووم بۆ شاری سلیمانی و له چالاکی قوتابخانه کان دامه زراوم، ئیمهش هه موومان زۆر پخوشحال بووین به بیستنی ئهم هه واله که جیگای شادمانیه کی زۆر بوو بۆ ئیمه، له پاش سالیک که زۆریه مان خویندنی دواناوه نديمان ته و او کرد و دابهش بووین به سه ر قوتابخانه ئاماده یی و پشه ییه کاندای، چالاکی قوتابخانه کان که ته نها ده زگای هونه ری بوو له و سه ر ده مه دا سالانه پیشبرکیه کی ساز ئه کرد بۆ قوتابخانه کان، هه ر قوتابخانه یهک به جیا شانۆگه ریه کی پیشکesh ئه کرد له م پیشبرکیه یه که دا، دوا یی باشترین شانۆگه ری پله ی یه که می به ده ست ده هیئا و پاداشتی وه رئه گرت، پاشتریش ئه کته ره به توانا کانیش له کۆی هه موو ئهم قوتابخانه وه بانکیشتی چالاکی قوتابخانه کان ئه کران، به رپوه بردنی هه موو ئهم کارانهش به ریز ماموستا غازی بامه رنی پێ هه لده ستا و ئاماده ی ئه کرد، شانۆی قوتابخانه کانیش به م شیوه یه به ره و ململانی و گه شه کردن هه نگاوی ئه نا، ماوه ی چه ند سالیک به م شیوه یه و به به شداری ئهم ئه کته رانه باشترین شانۆگه ری هه لده بزیراویان له سه ر ئاستی چالاکی قوتابخانه کان هه موو ئیراق ده برد بۆ قیستقالی گشتی هه موو شانۆییه کان بۆ شاری به غدا و دوو سالی شاری سلیمانی توانی پله ی یه که می له سه ر ئاستی هه موو ئیراق به ده ست به یینی که به رپوداویکی سه رکه وتوی ئه و کاته دائه نرا ..!!؟؟،،،، شانۆگه ریه کانیش ئه مانه بوون؟ -

یه کهم - شانۆی، رپه وه ی گه ل، ئاماده کردن و دهرهینانی غازی بامه رنی، وه رگه رانی کاوه ئه حمه د میرزا ....

دووه م - شانۆی، شاخه وانی مه زن، نووسینی معد الجبوری، دهرهینانی غازی بامه رنی

سیهه م - شانۆی، مانگرتن، نووسینی کلیفورد اودیتس، ئاماده و دهرهینانی، غازی بامه رنی ئه وه ی جیگای سه رنجه ئهم شانۆگه ریه یه هه مووی به زمانی کوردی له و قیستقالاته و له شاری به غداد پیشکesh ئه کرا،، ماموستا غازی بامه رنی وهک ئه کته ریش توانایه کی زۆر سه رکه وتووی هه بوو نمونهش بۆ ئهمه له کاتی پیشکesh کردنی شانۆی مانگرتن له شاری به غداد که به هیه چ ئه کته ریکی به شدار بوو رانه گه یه نرابوو وهک مفا جئه خۆی ده وری حیکایه تخوان (راوی) بینی که بووه جیگای سه رنج و په زامه ندی هه موو ئه ندامانی لیژنه ی هه لسه نگاندن و ته وای بیه ران ..!!

شانوگهري مانگرتن له قیستقالی ئه و ساله دا پله ی یه که می له دهرهینان و نواندن دا به دست هیئا له کو ی زیاتر له پانزه شانوگه ریدا که له هه موو چالاکی قوتابخانه کانی شاره کانی ئیراقه وه بو ئه م مه به سته هیئرا بوو بو پیشبرکی له م قیستقاله ی شاری به غدا شانوگه ریه کانیس سرکه وتوترین شانوگه ری هه لیزارده بوون له م شارانه دا له و قیستقاله دا ، رولی سهره کی له شانویی مانگرتن دا ئه م ئه کته رانه بوون (ئاسایش عوسمان دانش ، رولی لطیف حمدان ، که مال عومه ر ، رولی ، سهرۆکی سهندیکا ، شورش ئیمساعیل و جه مال مصطفی و به هادین نوری ، ماموستا فایه ق ، ماموستا فوئاد حمه ئه مین ئاغا) وچه ندین ئه کته رو که سایه تی تر ..!!
خه لاتی باشتترین ئه کته ری قیستقاله که ش درا به (ئاسایش دانش و که مال عومه ر) که له گه ل زوربه ی ئه کته ره کانی ئه م شانویی خویندکاری ئاماده یی پیشه سازی سلیمانی بوون ....

ماموستا غازی بامه رنی یه که م که س بوو که له شانویی کانییدا بو یه که م جار شیوازی (بریخت) ی هیئایه سهر شانو له گه ل ماموستا ئه حمده سالار ، خزمه تیکی گه وره ی شانوی کوردی کرد چ وه ک دهرهینه ر یا وه ک نوسه ر و ئاماده کار ، زوربه ی کاره کانی سهرکه وتوو لو تکه بوون ، له سهر تازه ترین ریباز و شیوازی ئه کادیمی و تازه گه ری له شانو دا کاری ئه کرد ،، مروقیکی میهره بان و دل سوز بوو ئه و که سه ی به شاری له گه ل بکر دایه هه میسه حه زی به به رده و می بوو له ته کیدا ،، به هو ی چه ندان هاو ری یه وه په یوه ندی به هیزی هه بوو له گه ل تیپی نواندن سلیمانی ، ئه و ماوه ی چه ند ساله ش که له سلیمانی بوو له ژوریک له باره گای نیشته جی تیپی نواندن سلیمانی ژیا نی به سهر ئه برد له بیای توفیق فه زاز ، که له لایه ن تیپی نواندن سلیمانی وه و ئه م هاو رپانه یه وه بو ی دابین کرابوو له و که سانه ش (کاوه ئه حمده میرزا ، سمکو عه زیز ، که مال ره شید مختار ، عومه ر دلپاک ، عه لی نوری) و چه ندانی تر ، به لام حه یف و مخابن له ساله کانی ۱۹۷۷ تا ۱۹۷۸ به یه کجاری کوردوستانی به جیهیشت و بو خویندن چوه هه نده ران بو ولاتی فه ره نسا و له شاری پاریس نیشته جی بوو ، هه ولی دا پروانامه ی دکتورا له سهر (دراما له ئه ده بی کوردیدا) به ده ست به یینی له دراما و ملحه مه ی مه م و زینی ئه حمده ی خانی به لام له به ر سه ختی ژیا ن له و ولاته دهره تی بو نه ره خساو نه ییوانی ئه م کاره گرنگ و مه زنه ته واو بکات ، پاشان هه ولی دا چه ند کاریکی شانویی کوردی له سهر ئه رکی شاره وانی پاریس پیشکه ش بکات به لام به داخه وه له مه شدا سهرکه توه نه بوو ، تا ئیستاش دوو جار سهر دانی کوردوستانی کردوه و هاتوته وه بو شاری سلیمانی ، له کاره ساتی کوچ ره وه که ی خه لکی کوردوستانی دا جاریکی تر گه رپایه وه بو ناوچه ی بامه رنی له بادینان و له گه ل ئاموزایه کی خوی بوه هاوسه ر و ئیستاش له پاریس ژیا ن ئه به نه سه ر ، خاوه نی دوکانیکی بچوکه له پاریس که پی ده لین کوشک ،،، له ویدا روژنامه و گو قاری تی دا ده فروشی ت...!!!

ماوه ته وه ئه وه ی که سهرجه م به ره مه کانی سالانی رابردوی لی ره دا تومار بکه م بو ئه وه ی وه ک سه رچاوه یه ک هه ر به زیندویی بمینیته وه که به سوپاسه وه له به ریز کاک (کاوه ی ئه حمده میرزا) م وه رگرت له په یوه ندیه کی ته له فونی دا یان ئه وانه ی که خو م به شداریم تی دا کردوه و یادگاریه له بیرو هو شمد او بیره وه ری ئه م ماموستا و مروقه میهره بان و دل سوزه یه ،،،
یه که م – به ره مه کانی له گه ل تیپی نواندن سلیمانی دا ؛ –

شانویی – نرخی ئازادی ، نوسینی عه مانوئیل رول ، وه رگیرانی طالب به رزنجی ، دهرهینانی غازی بامه رنی ،، سالی ۱۹۷۱ هولی ئاماده یی سلیمانی
شانویی – داوی مه رگ ، وه رگیرانی کاوه ئه حمده میرزا ، دهرهینانی غازی بامه رنی سالی ۱۹۷۲ هه مان هو ل

لهسه ئاستی هه موو ئیراق به دهست بهینی ، بیگومان ئەم سهروه ریانه لهو سهرده مانهدا بو
شانوی کوردی ، هه مووی ئەگه پیته وه بو پسیپوری و لیهاتوی و به توانایی ئەم مرۆقه گه وره یه که
به رابه ریکی مه زن و ریژی سووریکی شانوی کوردی ئەزمی درا ،،،، هه زاران سه لاو له یادی ئەم
مرۆقه به هره مه ندو رابه ره ی شانوی کوردی ،،،، نوسینی ئەم رایپورتاژه له سه رژیان و کاره کانی
ریزدار (غازی بامه رنی) بو من جیگای شانازی و ئەمهک و وه فاداریه بو ئەو ماموستایه ی فیری
وانه ی شانوی کردم ..؟

ئاسایش عوسمان دانش

سوید ، شاری بو رۆس

هه ژده ی نوفمبه ری سالی ۲۰۰۶